Od medicíny mlčení k informovanému souhlasu

Helena Haškovcová
Fakulta humanitních studií UK
Praha

- **Historicky:** o míře informovanosti rozhodoval výhradně lékař

  Lékař a pacient – paternalistický vztah
- **Převažující etická norma:**

Pravdu o vážné nemoci je vhodné zamlčet

- **Praxe:** milosrdná lež – pia fraus

- **Základní strategie medicíny mlčení:**
- Pacient by pravdu „neunesl“
- Pacient počítal se lží
- Pacient věděl, že bude informována rodina

Podmínka fungování: paternalismus

Výhody paternalismu:

Byl vžitý, všichni s ním počítali

Dlouhá staletí vyhovoval oběma stranám a nebylo třeba jej měnit

Dnes:

Někde přetrvává , jinde „skřípe“

Chybí znalost pravidel nového modelu vztahů

- **Po roce 1945 – vítězná medicína**
- jsou léčitelné i dříve nevyléčitelné nemoci
- nárůst chronicky nemocných
- **Problém:** naučit se žít se svou nemocí
- Potřeba informací
- Dostupnost informací - internet
- **Neudržitelnost milosrdné lži**

Medicína mlčení skončila

- Pacient tuší nebo ví
- Pacient ví, že lékař ví
- Lékař ví, že pacient ví
- **Rodina:** zprostředkované sdělení

Pravda může osvobodit

- Boj za právo na informace
- Boj za právo na pravdu
- **Důraz na autonomii člověka**

- **1972 první kodex Práv pacientů**
- 1992 Česká republika
- Budování partnerského vztahu

Konvence o biomedicíně ratifikace 2001

- Nejvyšší zdravotnický zákon země
- Vztah čs. zákonů a konvence
- Právo občana na informace
- Právo občana nechtít informace

Podstatná změna: rozhoduje pacient

Informovaný souhlas –

jako instrument řádného poučení

Forma: ústní, konkludentní, písemný

Problémy formálního rázu

Problémy obsahového rázu

Výhody partnerství a IS

Pacient:

Má a může být aktivní

Je dobře informovaný

Rozhoduje sám o sobě

Určuje kdo má být informován

Nevýhody pro pacienta:

- Neví o změně paternalismu v partnerství
- Nezná nová pravidla hry
- Neumí se ptát svého lékaře
- IS ho děsí /zejména seznam rizik/
- **Rodiny jsou v analogické situaci nejistoty**

Partnerství – dominantní strategie

Nutnost osvěty – odborné i laické

Paternalismus zcela nezmizel

Má oprávnění „zlatá střední cesta“?

Každý může být pacient

Důvěra pacienta v lékaře je nejcennější

Právnický purismus oslabuje důvěru

Právní purismus

Ztráta původního smyslu IS

„Pacient je dýchající lidská bytost, která má své obavy, naděje a strach“ /D. Anderson/

Literatura:

První monografie o IS:

Haškovcová H.: Informovaný souhlas: proč a jak, Praha, Galén 2007.

Holčapek T., Šustek P.: Informovaný souhlas, Praha, ASPI 2007.

Nová monografie:

Ptáček R., Bartůněk P. Informovaný souhlas v klinické praxi – etické, právní, klinické a psychologické souvislosti, Praha, Galén 2017 (vyjde v prosinci)